

Orientalne književnosti

Orientalne ali vzhodne književnosti so vse književnosti starega in srednjega veka, ki so se razvijale na območju od Afrike do Tihega oceana (severna Afrika, Bližnji vzhod, južni in srednji Aziji ter na Daljnem vzhodu.). Najstarejši med temi kulturami, egipčanska in sumerska sta imeli že dvatisočletno tradicijo, ko je klasična Grčija šele postala mednarodna sila.

Na nastanek ter razvoj orientalskih književnosti so zelo vplivala verstva, zaradi česar so njihova najpomembnejša dela "svete knjige" s pesniškimi besedili ter poučnimi spisi.

	Čas nastanka	Verski, moralni sistemi	"Svete knjige"	Literarna besedila
EGIPČANSKA KNJIŽEVNOST	približno 3000 let pred Kristusom	politeizem, mitologija, monoteistična reforma Ehnatona	himne, molitve, Knjiga mrtvih	Pesem nosačev žita, Začetek besed velike razveseljevalke srca
BABILONSKO - ASIRSKA KNJIŽEVNOST	približno 3000 let pred Kristusom	politeizem	himne, molitve	Ep o Gilgamešu, Ep o stvarjenju sveta
STAROJUDOVSKA KNJIŽEVNOST	7. st. pr. Kristusom	monoteizem (Jahve)	Biblija	Zgodba o Adamu in Evi
ARABSKA KNJIŽEVNOST	6. st. pr. Kristusom	islam	Koran	Muallaquat, Divan, Tisoč in ena noč
PERZIJSKA KNJIŽEVNOST	približno 7. st. pr. Kristusom	mazdaizem (zoroastrizem), islam	Avesta	Omar Hajam, Rubajati, Hafis
INDIJSKA KNJIŽEVNOST	sredina 2. tisočletja pr. Kristusom	vedska religija, brahmaizem, nauki Upanišadov, budizem, džainizem, hinduizem	vede, Brahmane, Upanišadi	Mahabharata, Ramajana, Džateke, Kalidasa, Letni časi, Oblak sel, Šakuntala, Amaru, Amarušataka
KITAJSKA KNJIŽEVNOST	približno 6. st. pr. Kristusom	konfucijanstvo, daoizem, budizem	Lun Yu, Dao Te King	Ši King, Wang Weia, Du Fuja
JAPONSKA KNJIŽEVNOST	7. stoletje	šintoizem, budizem, zen budizem		Maniošu, Kokišu

Egipčanska književnost

V egipčansko književnost so se začeli poglobljati v 19. stoletju, ko so razvozlati hieroglif. K njej štejemo pesniška in pripovedna besedila, niso poznali dramatike, prav tako ne epov. Najzrazitejše slogovno, ritmično sredstvo je bilo vzporedje členov - paralelizem.

Najstarejše so bile delovne pesmi (Pesem nosačev žita), na dvorih so pisali prvo znano ljubezensko poezijo (Začetek besed velike razveseljevalke srca), pomembne pa so tudi mnoge verske himne. Staroegipčanske zgodbe (Zgodba o dveh bratih) veljajo za začetek svetovnega pripovedništva in so ustvarile temelje za bajke, pravljice, novele, ...

Najbolj znano delo egipčanske književnosti je Knjiga Mrtvih (zbirka himen, molitev, zakletev), katero so mrtvim v pomoč na drugem svetu polagali v grobnice.

Babilonsko - asirska književnost

Morda celo starejša od egipčanske je Babilonsko - asirska književnost (književnost ljudstev obdobja stare Mezopotamije) skorajda v celoti religiozna in so jo začeli Sumerci.

Pomembne so zbirke pregovorov, moralnih naukov in aforizmov ter epske pesnitve.

Najpomembnejši je Ep o Gilgamešu in velja za začetek svetovne junaške epike.

Starojudovska književnost

Starojudovska književnost je postala ob spodbudi babilonsko - asirske, egipčanske književnosti in je najpomembnejša za razvoj poznejše evropske, svetovne književnosti. Ohranila se je v Bibliji, temelju judovske in krščanske religije.

Biblija (knjiga knjig) ali Sveto pismo govori o zgodovini odrešenja in o božjem razodetju..

Sestavljata jo Stara in Nova zaveza.

Poleg neliterarnih in polliterarnih vsebuje tudi literarna besedila. Ta so pretežno epska, najdemo pa tudi nekaj lirike, dramatike pa ni.

Najdemo zgodbe z značilnostmi mita, pripovedke, novele, legende, prilike, anekdote, življenjepisa, potopisa.

Že med 3. in 1. st. pr. Kr. je nastal grški prevod Stare zaveze, danes pa je Sveto pismo najbolj razširjena knjig na svetu.

Latinski prevod 'Vulgata' je napisal Hieronim in je bil poglobitni vzorec za prevajanje v druge jezike.

Prvi prevod avtorja Japlja je v Sloveniji izhajal od leta 1784 do 1802.

Prevod Svetega pisma velja in vedno je veljal za pomembno jezikovno in kulturno dejanje. Ni le verska knjiga, ima tudi moralni, zgodovinski, kulturni pomen. Verska spoznanja so namreč tudi splošne etnične vrednote.

Stara zaveza je napisana v hebrejščini ter delno aramejščini in pripoveduje o zavezi izvoljenega izraelskega ljudstva z Bogom ter o pomembnih dogodkih izraelske zgodovine v obdobju od 4000 let pred rojstvom Kristusa, do le-tega.

Nastajala je od približno leta 1200 pr. Kr. do približno leta 100.

Po krščanskem štetju ima 48, po judovskem pa 22/24/27 knjig.

Njeni deli so Postava oziroma Zakoni, Preroki in Spisi.

Novo zavezo, napisano v grščini pa sestavljajo Evangeliji (Matejev, Lukov, Markov, Janezov) o Jezusovem duhovništvu, trpljenju, božanskosti, Apostolska dela in Pisma o misijonstvu, oznanjevanju krščanstva ter Razodetje (Apokalipsa), v katerem apostol Janez pripoveduje o svojem videnju konca sveta.

Arabska književnost

Arabska književnost se je začela razvijati v 6. stoletju in je bila pred nastopom Mohameda izraz beduinskega življenja. Mohamed je namreč prednost dal versko - moralni reformi.

Niso razvili epa in dramatike, imeli pa so bogato lirsko pesništvo (Ibn Al Farid) in pripovedništvo v prozi (Tisoč in ena noč).

Najbolj znano delo je Koran, temeljna knjiga islamskega verstva.

Perzijska književnost

Temeljna knjiga staroperzijske religije in književnosti je vesta in jo hkrati z indijskimi Vedami uvrščajo med najstarejše indoevropske književne spomenike.

Zaznamujejo jo dvorska kultura, individualizem, hedonizem, muslimanska mistika, kar jo tesno povezuje z arabsko književnostjo.

Osrednji epik njihovega pomembnega epištva je bil Firduzi s pesnitvijo Šah name (Knjiga Kraljev) m v kateri opeva zgodovino Irana.

Indijska književnosti

Na zelo bogato indijsko književnost starega in srednjega veka so vplivali vedska religija, brahmanizem, budizem.

Razvila je liriko, epiko in tudi dramatiko.

Vede veljajo za sveto pisanje in pomen njihovih osrednjih epov, Mahabharata in Ramajana ni samo literaren temveč tudi moralen in religiozen.

Najpomembnejši dramatik je bil Kalidasa, katerega v Evropi najbolj poznamo po drami Šakutnala.

Kitajska književnost

Na njen razvoj so vplivali konfucianizem (na dramatiko, novelistiko, romance, filozofsko prozo), daoizem (na liriko, slikarstvo) ter budizem (na začetke pripovedništva).

Kitajsko liriko s pretanjenim občutkom za naravo s kitajskim slikarstvom povezuje impresionističen slog.

Na podlagi starih izročil pripovednikov sta se razvila novela in roman, drama pa izvira iz obrednih pesmi in plesov, ki pa zaradi prepletanja z lirskimi premimi spominja na spevoigro in opero.

Najpomembnejša zbirka obsega 40 zgodb (Nenavadne zgodbe iz starih in novih časov), najpopularnejši roman pa je Zgodba o treh cesarstvih.

Japonska književnosti

Najprej so Japonci razvili liriko, ki je nežna, pretanjena in redkobesedna in pesniki povezujejo drobne vtise iz zunanjega sveta in narave z drobnimi čustvi.

Najpomembnejši pesniški obliki sta tanka (31 zlogov) in haiku (17 zlogov).

Tudi za prozo so značilna razpoloženja, doživetja, impresionistični opisi narave, najizvirnejša oblika dramatike pa so kratke lirsko-epske spevoigre.

Najpomembnejše delo je roman dvorne dame Murasaki Šikibu Princ in dvorne gospe.